

José Contreras :

**CURRÍCULUM
DEMOCRÀTIC
I
AUTONOMIA DEL
PROFESSORAT
5**

**En què se'ns ha
convertit
el pensament
curricular?**

I això és especialment important perquè, a l'Estat Espanyol, la conceptualització curricular va ser introduïda amb la reforma, en un moment en el qual es pensava que amb ella no s'introduïa simplement una nova nomenclatura tècnica, un nou argot. Parlar de "currículum" era una expressió amb la qual simbòlicament es volia defensar una forma d'administrar l'educació que superés la concepció dels programes i els llistats d'objectius i continguts als quals estàvem acostumats. Amb "currículum" es volia indicar una manera de pensar sobre el que havia de ser objecte d'ensenyament a les escoles, en el qual els ensenyants adquiris-

sin un major protagonisme i on s'expressés un proposta d'ensenyament, no una proposta de resultats de l'escola. D'aquí l'extensió d'idees de Stenhouse (1984), com la de "principis de procediment, en comptes d'objectius", o la del "professorat com investigador" en lloc d'un tècnic executor de decisions alienes. D'aquí també la idea de currículum com una proposta amb la qual experimentar i fins i tot transformar (Stenhouse, 1991).

Tanmateix, la realitat amb què ens hem trobat ha estat ben diferent. El discurs oficial ha aconseguit fer identificar la paraula currículum amb un document legislatiu, que

consisteix en un llistat d'objectius i continguts que regulen l'ensenyament i que té com una de les seves preocupacions fonamentals la de ser un instrument útil per determinar l'avaluació de l'alumnat. Ha perdut el seu sentit pedagògic per mantenir només l'administratiu. Contra l'intent de superar la "pedagogia per objectius" que s'havia començat a produir al nostre país (Gimeno, 1982), la reforma, amb el suport ideològic de Coll (1987), la va reactivar de nou.

D'una altra part, tots els principis

Si per alguna cosa es caracteritzaven els ensenyants "renovadors" era perquè disposaven d'una "didàctica", no d'un currículum.

"psicopedagògics" dels quals s'ha acompanyat la reforma espanyola han complert un gran servei en l'encobriment ideològic de la naturalesa de la selecció de continguts curriculars, fonamentant nous academicismes però fent dirigir l'atenció del professorat a la significativitat de l'aprenentatge i no al valor educatiu ni a la "rellevància" del que s'ensenyava (Pérez Gómez, 1991). L'accent en les "capacitats" de l'alumnat com a objectiu del currículum ha estat també la forma psicologitzada de dirigir l'atenció cap a una cosa que semblava superar els objectius de conducta, però que, en realitat, i com ha assenyalat Popkewitz

Si això fa referència als efectes de les polítiques curriculars en relació amb l'autonomia dels centres educatius, no podem deixar de banda, encara que sigui breument, el que suposa el currículum en la seva forma i en el seu contingut, en la manera de definir el treball del professorat i la manera de pensar en l'educació que ha de procurar l'escola.

(1998, pàg. 119), era només la forma de convertir els coneixements i habilitats en qualche cosa més que competències personals, incloent la disposició favorable de l'alumnat als continguts i valors que l'escola transmet. A més, les capacitats s'adaptaven perfectament a les noves exigències de flexibilitat al món laboral. Però en qualsevol cas, en el canvi de conductes a capacitats, el que és segur que s'ha fet és refermar la idea que pensar en termes curriculars és pensar en els propòsits de l'escola com la suma dels propòsits

d'aprenentatge per a cada individu, i pensar en l'èxit individual

de cada alumne o alumna, més que en el procés, en l'experiència que es posa en joc en l'ensenyament.

La introducció del pensament curricular que s'ha fet amb la reforma ha consagrat, gairebé com "pensament únic", una visió de l'ensenyament com una successió d'accions dirigides a propòsits d'aprenentatge específics, on currículum vol dir "conjunts de coses que s'han d'aconseguir, per als que s'han de disposar maneres d'aconseguir-les", encara que, això sí, de forma "significativa". El discurs pedagògic, convertit en discurs administratiu-curricular, ha aconseguit convertir-se en

tècniques per a lliçons de coses, en formes de regulació i racionalització de l'ensenyament. Una cosa que és, a més, complexa, que correspon als professionals de l'educació pensar-la, i on l'alumnat, el beneficiari, queda exclòs de la seva decisió.

Podem parlar de fonamentalisme curricular quan ens referim a la manera en la qual s'han vist reduïdes les formes de pensament i acció sobre l'ensenyament a pensament i acció administrativa: formes de repartir i seqüenciar el conjunt de coses que han de ser ensenyades, racionalització de la pràctica, regulacions tècniques dirigides a finalitats previstes.

Si per alguna cosa es caracteritzaven els ensenyants "renovadors" era perquè disposaven d'una "didàctica", no d'un currículum. Disposaven d'una forma d'entendre l'ensenyament, és a dir la relació educativa, el saber, l'experiència

d'aprendre, la importància d'escoltar els qui tenien davant, de comptar amb el seu alumnat i de fixar-se en l'important, que de vegades es manifestava en l'imprevist. Una filosofia de la pràctica oberta al creatiu, a l'inesperat, al que està per ocórrer. Una didàctica basada en la creació d'una pràctica, una experiència, un aprendre... que naixia de l'encontre, del diàleg, de la forma d'entendre la naturalesa de la relació pedagògica. Una didàctica que s'establí també en la convicció respecte a què és el que de veritat val la pena aprendre i què és el que pot ser variable i diferent d'un cas a un altre. Més que un pla preconcebut, era una forma de treballar que anava cobrant forma dia a dia.

Part de la tasca (i del conflicte) d'aquests ensenyants era bregar amb les prescripcions de la institució: els programes (jel currículum!), la inspecció, les exigències de l'avalua-

ció, els controls laborals, ideològics, etc. Semblava que el pensament curricular podria alliberar d'aquestes pressions. I tanmateix aquestes s'han empitjorat, perquè mentre que el currículum s'ha imposat com la nova modalitat del pensament administratiu, racionalitzador i regulador en educació, les didàctiques del professorat renovador han llanguit o s'han perdut, o almenys han perdut l'influx que van tenir en l'elaboració i difusió de pensament pedagògic. Com ho ha dit Martínez Bonafé (1998, cap. 7), aquells ensenyants que van promoure una "pedagogia divergent" "han estat oblidats". I si aquesta transformació que s'ha produït ha tingut un preu clar, aquest ha estat el de passar a disposar d'una cosa que tu gestionaves (la teva didàctica), a una cosa que et gestiona (el currículum).

REGISTRAR UN DOCUMENT A EDUCACIÓ ARA SERÀ MÉS FÀCIL

La Conselleria d'Educació i Cultura ha posat en funcionament una **extensió del registre a la seu dels Geranis**

(Passatge particular Guillem de Torrella, 1, 1r pis).

L'horari d'atenció al públic serà de 9,00 a 14,00 hores.

Llocs on es poden registrar documents adreçats a la Conselleria d'Educació i Cultura:

* A la Conselleria d'Educació i Cultura

- * Capità Salom, 29
- * Edifici Geranis,
Guillem de Torrella, 1
- * Delegació d'Educació a Menorca,
Cuadrado, 33
- * Delegació d'Educació a Eivissa i
Formentera, Av. d'Espanya, 15
- * C.P.R. de Formentera,
Escoles Velles

* Als registres de les diverses conselleries del Govern de les Illes Balears

* Als registres de l'Administració de l'Estat

* A les oficines de correus, mitjançant certificat, amb sobre obert i còpia segellada

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS
Conselleria d'Educació i Cultura

Quatre illes **un país** cap frontera